

MANAGEMENTUL EDUCAȚIONAL ÎNTRE ARTĂ ȘI ȘTIINȚĂ

Din Antichitate și până la începutul secolului XX s-a utilizat termenul de „conducere”, paternitatea termenului de „management” fiind atribuită lui F. Taylor și, ulterior, lui H. Fayol.

Prin lucrările lor de pionierat, Principiile managementului științific (1911) și, respectiv, Administrația industrială și generală. Prevederea, organizarea, comanda, coordonarea, controlul (1916), ei au definit specificul, conținutul funcțional al noului domeniu de studiu, criteriile dezvoltării economice și ale obținerii eficienței ei. Astfel, unul dintre cele mai frapante elemente este discrepanța dintre istoria îndelungată a activității de management și vârsta tânără - în timp istoric - a științei managementului, aflată încă în curs de consolidare.

Între știința managementului și pedagogia ca știință a educației există o similitudine determinată de : → aceeași evoluție de durată a acumulării experienței, a validării și generalizării ei în idei științifice, → aceeași tranziție dificilă de la reguli și norme practice la principii, la clarificarea și definirea explicită a domeniului de studiu, a consolidării limbajului și a metodologiei de cercetare a problematicii specifice , → aceeași evoluție de la faza empirică, preștiințifică (din Antichitate până la sfârșitul secolului al XIX-lea), la cea a conturării Managementul Calității În Învățământul Preuniversitar 12 conducerii științifice și a evidențierii rolului relațiilor umane (până la mijlocul secolului XX) și la cea modernă, în curs de consolidare, în cazul științei managementului. → ambele abordează aspecte ale activității umane, ale dezvoltării, organizării raționale și creative a acesteia. Aici, factorul uman și relațiile organizaționale sunt prioritare în realizarea scopurilor, alături de mobilizarea resurselor specifice desfășurării activității și respectarea unor criterii de evaluare, → ambele urmăresc succesul, eficiența, progresul, progresul acțiunilor, rezultatelor, → ambele marchează o largă diversitate de experiențe, stiluri de concepere și realizare a acțiunilor, conform situațiilor concrete, → ambele au un pronunțat caracter interdisciplinar. La granița dintre cele două domenii, se poate contura o nouă disciplină, în curs de definire și aplicare - managementul educațional/pedagogic.

Managementul pedagogic este un sistem de concepte, metode, instrumente de orientare și conducere, coordonare, utilizat în realizarea obiectivelor educației, la nivelul performanțelor așteptate.

Managementul pedagogic cunoaște, integrează și adaptează date oferite de științe conexe: economie (organizarea și utilizarea eficientă a resurselor educației, în raport cu obiectivele), sociologie (managementul organizațiilor, grupurilor, relațiilor, fenomenelor sociale generate în câmpul educațional), psihosociologie (dimensiunile personalității managerului în exercitarea rolurilor), politologie (luarea deciziilor, organizarea, conducerea grupurilor conform unor obiective, găsirea strategiilor de rezolvare).

Managementul pedagogic este știința și arta trecerii de la empirismul conducerii, dirijării la raționalitatea și creativitatea ei. Aceasta poate fi dezvoltată, teoretic și practic, pe dimensiunile: conceptuală, procesuală, situațional-operatională, funcțională, metodologică, psihosociologică, formativ-educativă propriu-zisă, creativă.

Există de multe ori o confuzie între termenii de administrație și management, cu consecințe importante în practică. Astfel, administrarea se caracterizează prin: formularea în termeni generali a obiectivelor, obținerea succesului prin prevenirea erorilor, plasarea resurselor în plan secundar, adoptarea de decizii puține și pentru multe persoane, ierarhii și domenii de responsabilitate ample, precizarea rolului de arbitru al administratorului, accentuarea rolului procedurilor, conformismului, pasivității, prudenței, raportărilor periodice.

Pe când managementul se remarcă prin : formularea de obiective strategice și operaționale, căutarea condițiilor de obținere a performanței măsurabile, abordarea prioritară a resurselor, adoptarea deciziilor de diferite tipuri și grade de complexitate, practicarea delegării de autoritate, considerarea managerului ca protagonist al organizației, prin atitudini activizante, creative, punerea accentului pe rezultate și pe analiza lor complexă.

O condiție care caracterizează știința consolidată a managementului este dată de existența unei legități, a unor principii specifice. Deși a dominat atâta timp conducerea practică, în care s-au conturat norme și reguli, s-a putut totuși formula, prin generalizare, un sistem de principii coordonatoare, grupate în jurul problemei atingerii performanței în realizarea obiectivelor organizației.

Se poate contura un tablou al celor mai frecvent citate principii ce trebuie respectate în managementul științific, rațional și creativ :

- al eficienței;
- al eficacității (calității, performanței);
- al rolului central al obiectivelor;
- al participării specifice și responsabile a tuturor factorilor organizației;
- al asigurării dinamismului conducerii, al promovării unor norme de conduită participativă (răspundere, inițiativă, motivație, autoritate, disciplină, cooperare ș.a.);

→ al antrenării echilibrate a elementelor într-o organizare rațională (scopuri, acțiuni, resurse, mijloace, metode, factori, relații, rezultate);

→ al adaptării sistemului de management la caracteristicile concrete ale organizației; → al motivării tuturor celor implicați. Acumulările teoretice și practice în domeniu au permis, în timp, trecerea de la conceptul restrictiv, de „conducere” (planificare, organizare, dirijare, comandă, control, cu accent pe activități, pe execuție, pe disciplină, ierarhie, ordine, raționalizare de către conducător), la cel mai general, de „management”. Acesta pune accent pe procese, situații, pe activarea resurselor, participarea resurselor umane, pe raționalitatea și umanizarea deciziilor, pe motivare, pe sistemele informaționale și de comunicare, pe prioritatea succesului și a performanței, pe coordonare și stimulare, pe valorificarea climatului, pe o viziune umană asupra funcțiilor conducerii clasice.

De aici și nevoia de cultură managerială, de profesionalizare managerială, de abordare interdisciplinară a teoriei și practicii manageriale, de considerare și ca știință, și ca artă, măiestrie. Managementul Calității În Învățământul Preuniversitar 15 În timp au existat mai multe abordări legate de „management”. Evoluția teoriilor și modelelor manageriale reflectă drumul spre maturizarea conceptuală și aplicativă, spre posibilitatea clarificării extinderii conceptului și în domeniul educației, de la adoptarea concepției inițial și dominant economică, la cea pedagogică. Întreg secolul XX a cunoscut numeroase căutări, orientări, concepții, cu ecouri și în conducerea învățământului.

Dar mai ales unele probleme au făcut obiectul transferului:

- calitatea resursei umane în centrul atenției;
- conceperea conducerii ca fiind organizarea mai eficientă a activităților;
- realizarea raționalizării lor prin utilizarea funcțiilor de prevedere, organizare, decizie, coordonare, control;
- valorificarea experienței curente și a creativității celor implicați;
- evidențierea relațiilor interpersonale și de comunicare;
- participarea la actul decizional;
- afirmarea nevoii de formare și perfecționare a culturii manageriale;
- orientarea spre criteriile de evaluare centrată pe succes și calitate;
- promovarea proiectării și valorificării cercetării și inovării pedagogice. Ideea promovării managementului de succes în procesul educației și instruirii exprimă o orientare esențială pentru specificul domeniului, fără a-l limita însă numai la nivelul conducerii școlii, ca organizație.

Bibliografie

1. Alexandru Puiu – „Management – analize și studii comparative”, Ed. Independența economică, Pitești, 2007
2. I. Stăncioiu, Ghe. Militaru – „Management – elemente fundamentale”, Ed. Teora, București, 2008
3. Samuel C. Certo - „Managementul modern”, Ed. Teora, București, 2002
4. H. James Harrington, S. James Harrington – „Managementul total în firma secolului 21”- Ed. Teora, București, 2000